

DIS-MITT Nytt

DIS-Mitt Nytt utkommer 3-4 gånger om året och är DIS-Mitts medlemstidning.

Ansvarig utgivare är ordförande i föreningen.

Redaktör är Kerstin Åkerberg

redaktor@dis-mitt.se

Vi förbehåller oss rätten att redigera insända bidrag.

Foton på de sista skälvande sommaren med lite höst/Kerstin Åkerberg

STYRELSEN ÖNSKAR ALLA MEDLEMMAR, EN FIN SLÄKTFORSKARHÖST

Vi försöker göra DIS-MITT Nytt lite mer intressant, med historier från de olika landskapen i DIS-MITT's område.

Vill du hjälpa till med korta spännande historier? I det här numret så berättar några av styrelsemedlemmarna hur de startade sin släktforskning.

Kanske har du en egen berättelse från din släktforskning som du vill dela med dig.

Evenemang

OM DIS-MITT

Bli Medlem

Styrelsen

[Faddrar/Support](#)

Här hittar du information om hur du blir medlem i DIS & DIS-MITT

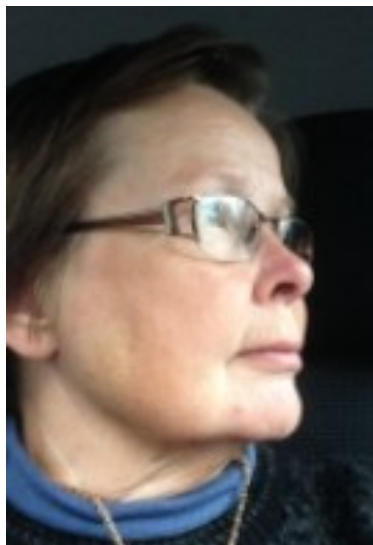
Kontakta oss

Våra lokaler

Här hittar du information om vår olika lokaler som vi har tillgång till.
Våra lokaler

Ordförande har ordet

Vår redaktör bad oss i styrelsen att berätta om varför vi släktforskar. Här kommer mitt svar.

Varför blev släktforskning ett av mina stora intressen?

Det började egentligen med ett telefonsamtal 1972.

Min farfars lillasyster Karin ringde hem till honom och sa: "Nu Enar har jag en överraskning till dej."

Svaret hon fick var: "Är det pojkarna som kommit hem?"

Och det var precis vad som hade hänt. Under andra hälften av 1920-talet hade bröderna Hilding och Edvin utvandrat till Kanada och sedan dess aldrig besökt sina syskon i Sverige.

Deras berättelser väckte min nyfikenhet och en önskan att få veta mera. Så småningom ledde det till ett allt större intresse för emigrationen. Det blev resor till Nordamerika och besök av släktingar därifrån. Jag upptäckte fler släktingar som hade emigrerat långt tidigare och fick möjlighet att träffa några av deras efterkommande.

Det ena föder det andra inom släktforskningen. En upptäckt leder till en ny fråga – och den frågan leder vidare till nästa.

Efter hand växte också behovet av släktforskarprogram och andra verktyg som kunde hjälpa mig i forskningen. För min del blev det naturligt att gå med i DIS och DIS-MITT. Där har jag fått många vänner och tillgång till mycket kunskap, både om själva släktforskningen och om den tekniska utveckling som hjälper oss släktforskare.

Mitt engagemang i DIS och DIS-MITT har också gett mig mycket som jag har nytta av i andra sammanhang. Jag får hela tiden möjlighet att lära mig något nytt. Just nu står förstås AI högt på agendan. Kom med på våra Zoom-träffar i höst där vi pratar om nyheter om AI och byter erfarenheter. Jag tror det finns många bland oss medlemmar som har börjat använda AI så varför inte dra igång en studiecirkel tillsammans där ni bor.

I Arbrå, Hälsingland samlade en av våra medlemmar som samtidigt är ordförande i PRO till en studiecirkel där de använde tv-serien Folkets AI som underlag för träffarna. Den tv-serien hittar ni på UR-play.

Läs också om några av de fantastiska utflyktsmål som finns inom vårt område. Kanske hittar ni ett nytt resmål – eller en plats med anknytning till er egen släktforskning.

I tidningen finns dessutom många länkar till mer information. Använd dem gärna och fortsätt utforska!

Och kanske kan ni fundera över samma fråga som vi i styrelsen fick:

Varför släktforskar just du?

Med vänlig hälsning

Ingrid Belfrage

Ordförande, DIS-MITT

Skogsfinneättlingar möttes i Stugubacken

Den 21 juli samlades 17 personer i Stugubacken för en träff med släktforskning och Bollnäs finnskog i centrum. Gemensamt för deltagarna var intresset för de människor som genom århundradena har levt i finnskogen – och för de släktband som fortfarande förenar många av deras ättlingar.

Det blev en mycket trevlig dag där gamla släktband fick nytt liv. Flera av deltagarna hade med sig resultat från sin egen släktforskning och kunde jämföra personer, gårdar och släktlinjer med varandra.

AI-genererad bild

Snart började också släktskapen dyka upp. Några visste sedan tidigare att de var släkt med varandra, medan andra under träffen upptäckte gemensamma anor som de inte tidigare känt till. För dem blev det en positiv och spännande överraskning.

Det är kanske just detta som gör släktforskning tillsammans med andra så givande. Ett namn som man själv har stött på i kyrkböckerna kan finnas även i någon annans släkträd. Plötsligt går det att jämföra uppgifter och kanske också fotografier, berättelser och minnen som har bevarats i olika grenar av samma släkt.

En dag också för gemenskap

Träffen handlade inte bara om namn, årtal och gamla handlingar. Det fanns också tid för samtal och gemenskap, och några av oss tog chansen att gå ner till sjön.

Bollnäs finnskog har en lång och spännande historia. De skogsfinska bosättningarna har lämnat spår efter sig både i landskapet, i ortnamnen och inte minst bland de många människor som i dag kan räkna sina anor tillbaka till finnskogens gårdar och byar.

Ättlingarna finns numera spridda långt utanför Bollnäs. Därför är det extra roligt när människor med rötter i finnskogen kan samlas på platsen där en del av deras gemensamma historia utspelade sig.

Kan det bli en tradition?

Flera av deltagarna uttryckte önskemål om att vi skulle ordna en ny träff nästa år. Kanske kan träffen i Stugubacken vara början på något återkommande?

En tanke är att människor från hela landet som har anor i Bollnäs finnskog skulle kunna mötas under sommaren för att släktforska tillsammans. Det skulle kunna vara en dag – eller kanske utvecklas till några dagar – där vi kombinerar släktforskning med besök på gamla gårdsplatser och byar i finnskogen.

Deltagarna skulle kunna ta med sina egna släktforskningsresultat, jämföra dem med andras och tillsammans försöka lösa några av de frågor som fortfarande finns kring människorna som levde här.

Kanske finns det dessutom fotografier, brev, bouppteckningar och berättelser hemma i byrålådor runt om i Sverige som kan bidra med nya pusselbitar till historien om Bollnäs finnskog.

Träffen den 21 juli visade åtminstone en sak: det finns både ett stort intresse för finnskogens historia och en särskild glädje i att upptäcka att personen på andra sidan bordet faktiskt är en släkting.

Vi får se om vi möts igen nästa sommar!

Ingrid Belfrage, ordförande i DIS-MITT och ättling till den första skogsfinnen i byn

När jag började släktforska

Flyttkartongen

I mina egna gamla kartonger hittade jag embryon till den släktforskning jag började med för mer än 40 år

sedan. Det första digitala program jag hade, med stora pappersdisketter, var en tidig version av Disgen. Där fanns pärmen med fotostatkopior från mina besök på landsarkivet och mina första försök att göra ett släkträd av foton, åtminstone hade jag köpt en bunt fotoramar, små ovala med svart ram. Där skulle porträtten av gamla anor sitta, hade börjat med farmor Jenny, farfar Gustaf, morfar Herman och mormor Magda. Sen fanns det några lösa foton till. Där fanns också pärmen med A4-ark, där man skrev in och numrerade anorna för hand. Förtryckta rubriker och tomma rader att fylla i med

syskon, faddrar, mödrar, fäder osv. Jag fyllde i med blyerts, så jag kunde rätta det om blev fel. Ja så började jag bygget av släkträdet/ Gun Myhr

ANSEDEL	
Namn <i>Brita Jonsdtr</i>	Nr <i>II:26</i>
Far <i>A</i>	Se nr
Mor <i>Anna-Maria Jonsdtr</i>	Se nr <i>II:52</i>
Född <i>1/11 1835</i> Ort <i>Östercem Ås</i>	
Döpt <i>8/11 1835</i>	
Faddrar <i>Dr. B. Jon Olafsson o.k.k. i Senu</i> <i>Dr. Fournier Hans Öst o.k.k. i Jo</i> <i>Dr. Jönna Pehrson</i>	
Gift <i>24/8 1868</i> Ort	
med <i>Jon Andersson</i>	Se nr <i>II:25</i>
Död	Ort
Begravd	
Levnadsålder enligt dödbok	
Dödsorsak	
Titel - yrke	
Ovriga uppgifter <i>Oäkta dtr. till Pigan Anna-Maria Jonsdtr</i> <i>Hälsögarne 20-25 (Ås Ca 2000)</i> <i>Fader Hög Jonas Löt</i> <i>Hälsögarne:</i> <i>Husk. Hälsögarne Jonas Löt f. 1785²⁵? Hoppared d. 1878</i> <i>senare gift 1840 m. Katarina</i> <i>Redons Värking 1836 s. 183, 184, 185 = 211 Jonsdtr</i> <i>rättsgång Anna-Maria emot Jonas Löt orkaner lidenkaret</i> <i>men i hälsögarne efter Löt finns något autiskt em</i> <i>nen. kränkninge (2253)</i>	

© 1984 Genealogisk Ungdom och LTs förlag
Blocken kan beställas separat från Genealogisk Ungdom,
Vasagatan 10, 411 24 Göteborg, tel 031-11 35 44.

När jag började släktforska

Min pappa började att fylla i ett släktträd som han hade på en dörr i köket. Han kom med den geniala iden att hans son skulle mata in de uppgifter han hade nedskrivet i Disgen 8. Han hade fått en dator så att han kunde surfa på internet. Han sökte uppgifter på Riksarkivet, RA i Ramsele och Centrala Soldatregistret (vårt efternamn "Njord" är ett knektnamn som min farfars far fick 1883-04-16 i Almetorp Främmestad (R)).

Till slut hade jag matat in alla uppgifter om mor och fars släkt.

Efter ett antal år började jag komplettera de uppgifter jag hade och blev medlem i DIS. Jag uppgraderade Disgen ett antal gånger.

DNA har jag börjat med och fått 4 träffar i mitt släktträd av ca 3700 träffar.

Har jag hittat något anmärkningsvärt bland min släkt? Jag kommer ihåg att pappas faster Maria och hennes 2:a man Oscar Lundström (gifta 1944) kom till Sverige 1951 från USA. Oscar försökte få tag på sina föräldrar, han uppgav att han föddes 1886-12-01 i Stockholm. För ett par år sedan sökte jag honom på Arkivdigital. Det fanns bara en gosse som var född detta datum i Stockholm. Han hette inte Oscar men antogs ha drunknat utanför Lövön (AB).

Ove Njord

Varför började jag släktforska?

Jag var nyfiken på varifrån mitt efternamn Broman kom.

Efter min pappas död övertog jag ett häfte som farfar hade gjort med anor på farfars och farmors sida.

Där fann jag min farfars farfars mor, Anna Christina, med efternamnet Broman. Hennes föräldrar hade farfar inte hittat. Jag ställde mig frågan hur det kom sig att hon hade detta efternamn. Hon borde haft efternamnet Johansdotter efter sin fars förnamn Johan. Johans efternamn var Andersson Broman. På den tiden var det patronymikon som gällde.

Efter många års letande hittade jag hennes far med hjälp av DISBYT. Där jag fann en annan släktforskare som forskade på samma anor och som angav att Anna Christinas far, Johan, var född 1800.

Jag hade letat efter Johans födelse, år 1797. I ett flyttbetyg hade prästen angett att han var född 1797, vilket han sedan fick leva med under hela sitt liv, men enligt födelseboken föddes han år 1800. Varifrån kom då året 1797, jo det var hans tre år äldre brors födelseår.

I Johans födelsebok stod hans föräldrar och fadern hette Anders Andersson, född 1756 i Bärga, Turinge i nuvarande Nykvarns församling i Sörmland. Så varifrån kom efternamnet Broman?

Anders Andersson blev änkeman 1806 och gifte om sig 1809 och då står det plötsligt i vigselboken att han hette Andersson Broman i efternamn. Ok, hur kom det sig att han då tog efternamnet Broman? I församlingen fanns en annan släkt med efternamnet Broman, var det samma släkt? Efter mycket efterforskning med bla hjälp från en av experterna i Södertälje släktforskarförening kunde detta avföras. Denna andra Bromansläkt kom från Småland.

Längre än så har jag inte kommit, men kan konstatera att efternamnet Broman kommer från min farfars farfars morfars far Anders Andersson född 1756 och att han av någon outgrundlig anledning tog efternamnet Broman vid sitt andra gifte 1809.

Inger Broman

När jag började släktforska

Varför jag började att släktforska

Vid en fika för ca 15 år sedan började vi prata om vart min morfars pappa kom ifrån. Vilket ingen hade svar på.

Ville gärna ha ett svar på detta så jag började med att gå en kurs i släktforskning och även skaffa programmet Disgen.

Tänkte kanske att jag inte skulle hitta så mycket men det blev inte som jag trodde. Efter 15 år gör jag fortfarande nya upptäckter efter min morfars fars släkt och det verkar inte ta slut.

Vad har jag då hittat? Bland annat att min morfars pappa Gustav kom från Ransjö i Härjedalen och hade flera syskon och kusiner. Efter ytterligare forskning fann jag att det fanns koppling till både Torsby och Funäsdalen och Ljusnedals bruk. I min forskning har jag inte bara använt kyrkoböckerna utan även annan litteratur. Däribland Fahle Burmans reseanteckningar från Härjedalen.

Här hade Fahle gjort en notering om att det fanns kopplingar till Finland. Hur blev frågan? Detta ledde mig vidare till Fågelsjö där min ana Lisen/Lisbeth var född och kom som piga till Ljusnedals bruk.

I Fågelsjöboken hittade jag information om Liskens släkt som härstammade från en av de skogsfinnar, Tossavainen, som kom till Sverige under slutet av 1500-talet och början av 1600-talet. En mycket spännande och lärorik upptäckt. Genom föreningen Finnsam (finnsam.org) fick jag även möjlighet att följa med på en resa till Savolax och Rautalampi och se och uppleva trakten.

Förutom Finland har jag även besökt flera platser och även fått kontakt med släktingar som har gett mig ytterligare information och även fotografier på min "nyfunna" släkt. Sommarens släktforskarresa gick till Råndalen där Härjedalens släktforskarförening hade en heldag med guidning om platsen och gårdarna. Och jag kan lägga ytterligare pusselbitar till mitt släkträd.

Slutsatsen är att det jag trodde från början var att via kyrkoböckerna få fram namn och årtal och arbeta mig bakåt inte riktigt stämmer. Det har gett så mycket mer och otroligt lärorikt. Men också många funderingar om hur och varför

Birgitta Svedlund

Gossen är min morfar Elis Svedlund född 1908 och på kortet är han 8 månader. Det andra kortet är från Högen nr 9 i Funäsdalen och som byggdes ca 1850. Där Elis farmor Ingeborgs pappa Henrik Hansson föddes. Henrik Hanson var en skicklig snickare och har bl. a. tillverkat detta skåp. Dottern Ingeborg född i Glöte 1850 kom att gifta sig med Nils Jonsson från Söråsen, Svenneby, Fryksände. Detta kort av Ingeborg är taget på Sveden Ransjö. De tog namnet Svedlund efter denna gård.

När jag började släktforska

Stugan vid Bjursberget.

För drygt 40 år sedan började jag släktforska.

Jag ville lära känna min fars släkt som jag inte visste mycket om. Det enda jag visste var att de var många syskon och att jag hade väldigt många kusiner. Far var ett av de yngre syskonen och kontakten med de äldre kusinerna var nästan ingen alls. Jag hade heller aldrig träffat min farfar och farmor som hunnit avlida innan jag föddes.

Forskningen tog mig upp till Medelpad och kulturmagasinet i Sundsvall. Högst upp i byggnaden fanns en släktforsarsal och där började jag min forskning med att läsa i kyrkböckerna i microfiche-läsare. Jag visste att fars släkt kom från Holm och Hallsjön så det var de böckerna jag startade i.

Jag stötte ganska snart på Åkerbergare. Det var en Jonas Åkerberg, som var byns postbud jag stötte på och han hade blivit mördad på sin postrunda, mellan Österström och Liden, den 27 september 1888. Jag trodde det var min farfarfar men när jag forskade vidare så upptäckte jag att det inte var en släkting.

Jag läste vidare och då hittade jag Jonas Åkerberg, med mellannamnet Peter. Det var min farfarsfar och han satt häktad i Sundsvall för det begångna rånmordet.

Chockad fortsatte jag läsa och förstod att Jonas Petter Åkerberg bodde i skogen, nära den väg som postbuden gick. Jonas P ansågs som en liten kufisk figur, som sålt sin hustrus hemman i Östbyn, Holm och byggt sig ett torp i skogen. Torpet kallades Bjursbergstorpet. Jonas P var väldigt religiös och medlem hos Baptister-

na. När polisen kom för att förhöra honom om postrånet så svarade han ja på frågan om han var den skyldige. Senare har jag förstått att han svarade ja, för han tyckte att han var skyldig till att ha syndat, i guds namn.

Farfarsfar var oskyldig och man fick så småningom tag på den rätta rånmördaren. Jonas P blev frikänd men enligt rätten skulle han sitta kvar i häktet, tills domen vunnit laga kraft, eller högre instans sagt annat. Han hann avlida i häktet, i TBC.

Det hade då hunnit bli mars 1889. Hans hustru blev ensam i torpet med 8 barn. Den yngste bara 4 år. Det måste varit tufft.

I Holm fanns vid den här tiden tre familjer som hette Åkerberg. Postbudet, min farfarfar och prästen i byn.

Det var märkligt att ingen tidigare berättat om den här händelsen i fars släkt. Jag är osäker på om min far visste vad som hänt.

Den sommaren jag var på resa i Medelpad och i Holm, hade hembygdsföreningen också ett bygdespel om rånmordet och min farfarsfar. Så det blev till att ordna en liten släkträff och titta på spelet. Bygdespelet hette "Den oskyldige" Det finns också en visa om honom, med samma namn.

Min farfarfar hade döpt nästan alla barnen med initialerna J och A. De hette, Johan Arvid, Jonas Adolf, Julius Alfred, Julianius Augustus, Justus Albert, Justinus Albin och Johannes Albin. Det var bara den förste sonen och döttrarna som inte hade de initialerna.

När min farfar, Julius Alfred bildade familj bodde han i Bjursbergstorpet. Flera av min fars äldre syskon är födda där.

Jag hade en fantastisk resa den sommaren i min fars spår och en riktigt spännande start på min forskning. Jag träffade många äldre personer i byn som kunde berätta om gamla tider och jag fick kopior på dokument som rörde min släkt. En farbror, som ägde skogen och platsen för Bjursbergstorpet följde med mig ut i skogen för att visa mig var det legat. Han berättade också att huset finns kvar men flyttats ner till Östbyn.

Brottet och Offret

27 september 1888: Postbuden Erik Jonas Åkerberg blir brutalt misshandlad. Han hittas senare på skogsgränsen och avlider dagen efter.

Det stulna bytet:
Cirka 7 000 kronor i värdepappersinnehåll, inklusive 5 000 kr i ett stort brev.

Postrånet i Östbyn 1888:

En mörk historia om mord, maskering och misstag

Den förste misstänkte:
Jonas Petter Åkerberg

Jonas Petter Simonsson, Åkerberg (47 år), torpare från Östbyn. Häktas på grund av rivande vittnesmål. Spelade "lång" inför domaren, nekade och erkände om varannat. Vittnen hade sett honom "hemma" i synen" tälja på en pik nära brottplatsen.

Vändningen:
Den verkliga mördaren grips

Axel Julius Hagström (22 år), Trädgårdsmästare från Stockholm. November 1888: Grips i Sundsvall med merparten av det stulna bytet i sin koffert. Han hade bakgrund på uppfostringsanstalten Hall.

Rättsligt efterspel och Tragedi

Hagström bedyrade inför rätten: "Mannen är oskyldig." Han intygade att torparen Åkerberg inte hade något med saken att göra.

2 mars 1889: Ett tragiskt slut. Jonas Petter Åkerberg dör i häktet. Trots frikännande av häktsrätten sätts han kvar och avled i TBC innan han hann släppas.

Det stulna och återfunna bytet

Postförmånde	Belopp vid rånet	Återfunnet hos Hagström
Poletter:	5 000 kr (Rika)	5 000 kr (10-kronorsbrev)
Ansvaret blev:	2 000 kr	500 kr
Ansvaret blev 2:	125 kr	Värde och dokument
Rekommenderat brev	5 kr	5 kr
Totalt (ca):	7 130 kr	6 082 kr 29 öre

Jag har varit tillbaka till platsen där farfarsfar bodde, flera gånger. Det finns tydliga rester efter boningshuset.

Informationsgrafiken om postrånet i Holm är uppbyggd på texter i Sundsvalls Tidning. "Rättegångssaker" publicerade 1888 och 1889.

Jag har använt Notebook.google.

Kerstin Åkerberg

AI i släktforskningen.

Lördagen den 25 juli hamnade jag på vår ordförande Ingrid Belfrages föredrag om AI i släktforskningen. Föredraget var ett inslag i Järvsö Hembygdsförenings kulturvecka.

Ingrid berättade inspirerande hur intresse för släktforskningen kan spridas mellan generationerna då yngre personer ofta kan vara mer uppdaterade på nya verktyg som exempelvis AI om man frågar dom om hjälp.

Hon berättade också om Linda Qvists adventskalender som finns på Dis-Mitts hemsida. Den kan användas som studiematerial om AI.

På hembygdsgården fanns också en utställning om byn Öjes förvandling till Järvsö stationsamhälle.

En av åhörarna berättade att hon hade färglagt bilderna till utställningen med hjälp av AI.

Slutligen visades bilder från "Livet på gården Björs 1755" som gjorts av tidigare järvsöbon Olle Olsson med användning av AI-verktyg.

Sammantaget en trivsamt och lärorik timme i vackra Järvsö.

Britta Enström

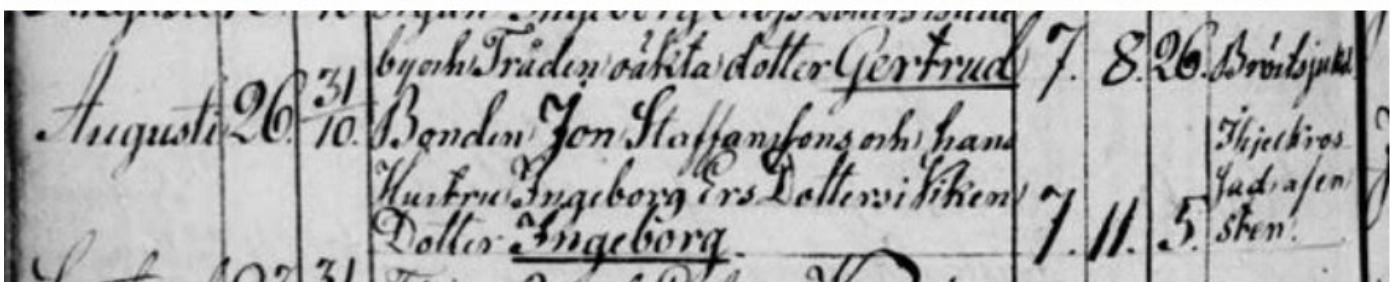

Utflykt i Nupadalsvallen

Den 15 juni gjorde Bydokumentation i Hedeviken en utflykt till Nupadalsvallen, en gammal fäbodvall med historiens vingslag över marken.

Ett gammalt kors i trä finns uppsatt nedanför kükbacken (där man tex ropade hem korna, kûka eller kula eller vad det nu heter på andra dialekter). Korset minner om en olyckshändelse, 26 augusti 1852, när några barn lekte bland de branta klipporna. En flicka krossades av ett nedfallande klippblock. IJD eller Ingeborg Jonsdotter, född 1844-09-23 som dotter till Jon Staffansson f 1806 och Ingeborg Ersdotter f 1812, Knektgården i Wiken i Hede socken.

Gun Myhr

Pigan Anna

Hon steg av tåget vid den lilla stationen på storskogen. Det var i vårt sekels början. Hon var 20 År. I famnen hade hon en 7 månader gammal gosse. Det var inte en kärleksfantasi utan frukten av ett våldsdåd. Andra parten hade rest till Amerika för att undkomma efterräkningar. Hennes egen far hade också rest dit när hon var liten och modern hade lämnat sitt barn till sin mor eftersom hon bildat ny familj och där blev många små tätt på varandra.

Sina tidigaste år hade Anna (vi kan kalla henne så,) alltså tillbringat hos sin mormor som var änka och hade en egen stuga, vilken hon dock sällan var i annat än om nätterna och söndagarna. Hon gick borta hos bönderna och vävde och gjorde annat sådant som ej vem som helst av dem som gick borta, kunde göra. Långt förr än Anna börjat småskolan hade hon lärt sej sticka och mormodern gav henne för var dag ett visst mått på stickningen som hon skulle fylla för dagen. Det fanns ved och vatten inne och en hink i en skrub i förstugan för vad hon kunde behöva göra, en liten fotogenlampa fick hon själv tända när det blev skymning och mat fanns så mycket hon ville ha. Så låste mormodern dörren så att flickan ej skulle kunna komma ut och springa bort. När mormodern ej längre orkade gå borta och arbeta fick hon komma till ålderdomshemmet och Anna fick tidvis vara hos en moster och tidvis hos sin mor. Så fort hon hade åldern inne fick hon "gå och läsa" och sedan var det att ut och tjäna. Eftersom hon var stark och arbetsvillig blev hon utnyttjad till det yttersta.

Om hon var hos folk som ej hade häst fick hon dra eller bära hö från ladorna till ladugården. Även i större bondgårdar hade de på den tiden så obekvämt som möjligt. Att något skulle kunna göras för att få det bättre även utan så värst stora kostnader kom ingen att tänka på. Karlarna hade ju inget med ladugården att göra och kvinnorna trodde att det måste vara som det var och varit i alla tider förut.

När Anna var 19 år kom hon till en storgård några km. från den lilla stationen i storskogen. Hon skulle sköta ladugården där. 15 mjölkkor, ungnöt, småkalvar, får, grisar och höns, allt detta skulle hon sköta ensam. Så skulle hon separera mjölken, ysta och kärna, för där var ju inget mejeri i närheten. Utom allt detta skulle hon på fredagskvällarna skura det stora köket med det grova trägolvet och de omålade möblerna. Om hon fick vila sej någon stund eller ej, frågade ingen efter. Frun hade kommit som evangelist söderifrån och sonen i den största gården där i trakten hade fastnat för hennes skönhet och hennes sångbegåvning. Hon tänkte nog aldrig på att de som arbetade tungt snart sagt både dag och natt kunde behöva lite förströelse någon gång. Hon hade väl aldrig gjort något kroppsarbete själv, och därför var hon oförmögen att sätta sej in i hur det kunde vara.

En dag fick de veta att det skulle bli kinematografförevisning i skolsalen. Frun föreslog att Anna skulle gå dit. Hon kunde ju låta separatoren vara odiskad tills hon kom tillbaka. Anna gjorde som frun sa, klädde om och gick. Den 25-öring det kostade att få komma in fick hon hålla sej själv och när hon sedan kom hem talade kökspigan om att frun varit inne och skällt för att Anna gått ifrån separatoren odiskad, fastän frun själv föreslagit det. Det hade nog varit bättre gjort av frun att ta och diska den själv, men det var förstås under hennes värdighet. Att se dessa bilder var det enda i nöjesväg Anna var med om medan hon var i den gården.

När hon kom dit på våren var hon på väg med barnet. Hon arbetade för fullt hela sommaren och dagen förrän hon blev liggande gick hon och tog opp säd hela dagen. Hon fick ligga i en kammare i lillstugan och fick god vård, men när hon blev så pass att hon kunde vara oppe väntade de att hon skulle ta igen skötseln av kreaturen vilket arbete under hennes frånvaro sköts av en torpargumma i närheten. Hon var dock så nedsatt i krafterna att hon ej orkade utan måste ge sej därifrån och få komma till sin moster en tid. Då skickade frun med henne en massa ullgarn varav hon skulle sticka långstrumpor till gårdens barn. Betalning för hela sommaren blev 15 kr.

Hon som inte hade något hem fick vara glad för att hon fått arbeta för maten. När det led frampå vintern fick hon brev från sitt husbonddfolk sen sommaren. De ville att hon skulle komma tillbaka och sköta ladugården som förut. Hon skulle få 15 kr. i månaden och gossen skulle de som var inne sköta om. Nå, det lät ju bra, och som hon ej hade någon annan plats svarade hon att hon skulle komma och bestämde vilket tåg hon kom med för att de skulle skicka skjuts emot henne.

Det var denna ankomst min berättelse började med. Hon möttes av fördrängen vid gården. Han var 5 år äldre än Anna och hade sitt hem några km. från den stora gården. Han hjälpte henne upp i trillan och tog spånkofferten, som utgjorde hennes bagage, och satte den bakom sätet. Så åkte de framåt vägen och hon var nu fullt medveten om vilket slit och släp som väntade henne. Brevet, vari hon lovades vård av gossen och lön för arbetet, hade kommit bort. Ingen i gården brydde sej om att se till gossen utan hon fick ta honom med till ladugården, ty att lämna honom ensam i den kammare hon hade för sin del kunde hon ju inte. Hon var en god mor, men hon var ung och rädd att hon ej skulle göra rätt för sej. Gossen blev vanvårdad.

Frun i huset hade egna barn och såg aldrig efter hur "tjänstekvinnans son" hade det. Husbonden var trävaruhandlande i stort och hade ju sitt att tänka på. En tid på sommaren skulle korna beta i skogen på andra sidan en sjö. Där fanns en sommarladugård utan golv. När hon då satt på mjölkpallen sjönk denna ofta ner i gytjan så att hon gång på gång måste resa på sej under mjölkningen och dra opp den. Därinne skulle hon också ha den lilla kärran som gossen låg eller satt i.

För dem som varit inne i en sedan "lokal" behövs ingen beskrivning på hur där är och för dem av mina läsare som aldrig varit inne i en stor sommarladugård kan det knappast beskrivas. Luften är full av knott och större flygfän och av den fräna lukten av spillning som samlats under natten.

Pigan Anna forts.

Det är inte precis någon lämplig barnkammare. Sedan hon mjölkat skulle hon släppa ut djuren och sen skulle hon skyffla ut all gödsel. När detta var gjort fick hon ta två tunga mjölkkrukor först och bära ner till båten och sedan gå efter en kruka till och kärran med gossen i. Så skulle detta lastas i båten och sa var det att ta till årorna och ro. Sedan var det längre att gå upp till gården än det var från sjön till ladugården på andra sidan. Det var att gå flera gånger liksom förut. Omkring 35 liter mjölk var det var gång och om man så räknar med krukornas vikt var det inte så liten börda. Fördrängen brukade passa på och hjälpa henne om han var hemma vid gården, men han var oftast sysselsatt längre bort. Det blev parti mellan dem och de förlovade sej under sommaren.

En dag då gossen var nära årsgammal hade hon honom i köket och husbonden fick se honom. Gossen kunde då bara sitta. Han kunde ej krypa eller stå på benen om de försökte hålla i honom. Han hade blivit stel i höfterna av för mycket liggande och sittande. Husbonden blev förskräckt när han fick se gossen och ropade på frun att hon skulle komma. Hennes minsta barn var några veckor äldre än Annas gosse. "Vill du att ditt barn ska se ut så här?" frågade han med sträng röst. Hon måste tillstå att hon ej gjort som hon lovade i brevet och som det varit hennes plikt att göra. Som de stod där och betraktade den lille invaliden kom en främmande kvinna in. Hon var från kuststaden och var ute och sålde ståltrådsarbeten som hennes man gjort. De hade fått hyra ett rum i ett torp i närheten för några veckor framåt. Hon såg genast att gossen behövde komma under behandling och få ordentlig vård. Anna visste ju ingen utväg men då kom hennes fästman med förslaget att de skulle ta gossen till hans hem sa att hans mor fick sköta honom, och den främmande frun erbjöd sig att gå dit varje dag och ge den behandling som hon ansåg behövdes.

Ännu en månad måste Anna stanna i tjänsten fastän hon var så gott som utsliten av tungt arbete och nattvak. Fästmannen bestämde att hon skulle flytta till hans hem som inte var så stort men där hon ändå kunde få en människovärdig tillvaro.

När husbonden fick veta att hon tänkte flytta blev han utom sej av bestörtning och vrede. Var skulle de få tag i någon ersättare, som kunde arbeta som hon och vara belåten med den lilla slant hon fick. När den bestämda flyttningsdagen kom skulle hon ju få sin lön som det stod i det försvunna brevet, 15 kr. i månaden och mat och vård åt barnet.

Nu föreslog den store affärsmannen att de skulle räkna bort hälften av lönen för att hon fått mat till gossen. (De hade i medeltal 70 liter mjölk om dagen och allt användes i hushållet). Vidare föreslog han att de ej skulle ha något mer med varandra att göra. Till detta svarade Anna att fastän hon var ung hade hon dock hunnit lagga märke till att rika och fattiga behövde varandras hjälp. Hon gick så med de kronor hon fått till torpet där gossen var. Han hade nu blivit så gott som frisk. De gifte sej på hösten och bodde hos Annas svärföräldrar. Detta var år 1907.

Vi förflyttar oss 17 år framåt i tiden och skriver 1924. På landsvägen som gick förbi torpet där Anna och hennes man och fyra barn bodde kom en man gående och han slog in på vägen som ledde upp till stugan. Han såg trött ut och något som liknade hopplös resignation låg över hela personen. Han kom in och hälsade och bad att få vila och få lite kaffe och en brödbit. Han hade varit på tinget i det stationssamhälle som låg en mil från hans hem. Han hade ej haft pengar till biljett hem och därför måste han gå. Anna lagade till både kaffe och mat och han fick äta och dricka så mycket han ville. De visste ju väl i torpet att deras förre husbonde gjort konkurs och att skuldsumman rörde sej om två – tre miljoner. Att Anna kände på sej att detta var en stor dag för henne kan ej förvåna oss.

Berättad av Tomas Sahlin

Emil i Lönnebergas mamma och Kjell Höglund

Emy Storm föddes i Kyrkbyn i Alfta församling, Hälsingland, den 20 maj 1925. Hennes föräldrar var skogsarbetaren Jonas Josef Storm född 24 oktober 1890 och Elsa Maria Andersson född 2 september 1899. Båda föräldrarna kom från Alfta men Jonas Josef härstammade

från Norra Råda i Värmland. Jonas far Per Olof var soldat i Alfta och det var han som då, fick efternamnet Storm. De bodde då i Skräddarbo.

Med sin siameskatt

Emy Storm porträtterad i *Allers* 1967.

Emys far, Jonas Josef hade en tvillingsyster som hette Brita Maria. Brita Maria gifte sig med min bästa väninna Eva's morfar Erik Granberg, från Annefors.

Jag besökte Emy's hem i början på 1960-talet. Då hade de sitt hem i Kyrkbyn, alldeles i utkanten av Alfta.

Emy hade en ilsken Siameskatt som föräldrarna tog hand om när hon tillbringade tid i Stockholm som skådespelerska.

Emy gick på Dramatens elevskola där hon kom in vid sitt tredje försök. Hennes elevkamrater var bland annat Jane Friedmann, Meg Westergren och Gunvor Pontén. På skolan fanns då redan elever som Ulla Sjöblom, Öllgård Wellton, Pia Arnell, Margit Carlqvist och Lissi Alandh.

Efter slutförda studier vid elevskolan kom hon till Riksteatern där hon bland gjorde Louise i August Strindbergs kammerspel *Oväder* med Victor Sjöström som Herrn, Semmy Friedmann i rollen som Brodern medan Linnea Hillberg gjorde Gerda. Föreställningen hade premiär på teatern i Eskilstuna i januari 1955 och turnerade under våren runt landet.

År 1956 blev hon engagerad vid Stadsteatern Norrköping-Linköping som när Storm kom dit - under teaterchefen John Zacharias ledning - hade en eminent ensemble med skådespelare som Bertil Norström, Margreth Weivers, Marianne Stjernqvist, Kåre Sigurdson, Ulla Akselson och Carl-Åke Eriksson och året efter anslöt Kerstin Rabe, Erik Hell och förra elevkamraten Öllgård Wellton.

År 1962 anställde teaterchefen Gösta Folke både Emy Storm och hennes man Göte Fyhring vid Malmö Stadsteater, med en stor dramatisk och lyrisk repertoar och uppsättningar som berörde och engagerade. Här kom hon som skådespelare till sin rätt och porträtterade i två decennier levande människor på scenen.

Emy spelade otaliga roller från 1948 till den sista 2020. Kanske är hon ändå mest känd för rollen som Emil i Lönnebergas mamma, Alma.

Text och bild delvis hämtad från wikipedia, Skrivna av Kerstin Åkerberg

Kjell Höglund

Ingen har väl glömt "Lugnare vatten" ?

Kjell Höglund

Det flyger en fågel rakt genom berget genom mil av frusen sten vingarna slog i graniten ett förunderligt fenomen så kom den ut över öppet vatten och nådde fram till ett skepp till slut som hade sargats i många stormar innan ovädren ebbade ut. Lugnare vatten, makligare sjö och vid horisonten Lycksalighetsens ö vågorna häver sig i tysta, tunga kullar havet är en moder som förbarmar sig och rullar. Stormarna har bedarrat och mitt huvud känns rent och klart seglen smattrar i vinden och skeppet skjuter fart på seglats under södra korset mot en efterlängtdad kust luften är frisk efter regnet och skeppet darrar av lust.

Lugnare vatten... Lugnare vatten... Lugnare vatten, lugnare vatten Lugnare vatten, makligare sjö.

Kjell Örjan Höglund, född 8 december 1945 i Östersund, är en svensk sångare, författare och låtskrivare. Han debuterade som skivartist 1971 och slog igenom 1973 med albumet *Häxprocess* och dess 15 minuter långa titelspår. Därefter har han spelat in ytterligare ett tiotal album.

Höglund bodde först i Klövsjö i södra Jämtland, men växte huvudsakligen upp i Rossön i Ångermanland, fyra mil öster om Strömsund, och gick realskolan i Backe. Hans far, Erik Höglund (1916–2002), var bagare och konditor. Hans mor, Lisa Höglund, f. Göransson (1919–1991), arbetade i makens konditori då och då. Där fanns en jukebox, som utgjorde Höglunds första möte med pop-musik i barndomen. Mot slutet av tonåren blev The Beatles och framför allt Bob Dylan Höglunds viktigaste inspirationskällor när han själv började skriva sånger. Höglund växte upp tillsammans med fyra syskon.

Texten och bild kommer från wikipedia,

Utflyktsmål Gästrikland

Högbo bruk är ett gammalt järnbruk beläget i Högbo, i Sandvikens kommun, Gästrikland.

Det var lokala bönder som lät uppföra det 1634. Utbyggnaden till ett riktigt järnbruk började på 1650-talet, då Olof Larsson och Jacob Andersson Höök lät anlägga en hammarsmedja.

Göran Fredrik Göransson köpte år 1857 20% av Henry Bessemers patent för bessemermetoden. Året därpå lyckades Göransson framställa stål enligt denna metod i Edske masugn. Stålet från masugnen smiddes i Högbos hammare.

År 1862 bildades Högbo Stål och Jernverks AB, i vilket flera bruk i Gästrikland och Dalarna ingick. Samma år påbörjades bygget av Sandvikens järnverk, som sedan tog över Högbos tillverkning. 1866 gick Högbo Stål och Jernverks AB i konkurs. En del byggnader flyttades från Högbo till Sandviken, men mycket blev förvarat och var oförändrat till 1945 då Sandvikens stad köpte bruket.

Idag är Högbo bruk ett populärt rekreationsområde och erbjuder en rad olika aktiviteter i naturskön bruksmiljö, det finns mountainbikebanor i skogen sommartid och skidspår för längdskidåkning vintertid. Det finns möjlighet till kanot-paddling i den närliggande sjön Öjaren och även en hel del andra friskvårdsaktiviteter erbjuds, såsom klättring i äventyrsbanor eller möjlighet att bara promenera på ett av promenadstråken.

Gammelstilla är en bruksort belägen i Torsåkers socken i Hofors kommun, Gävleborgs län (Gästrikland).

Konung Karl IX hade år 1609 gett två bönder, Sven och Nils Persson, tillstånd att uppta ett torp på kronans mark med sex års skattefrihet. År 1624, då socknens kyrkoherde Jonas Joh. Fluor var ägare, lämnade konung Gustav II Adolf honom sex års frihet på torplägenhet, vilken då legat öde. Efter kyrkoherden Fluor togs Gammelstilla över av myntmästaren Isak Kock, adlad Cronström. Han uppbyggde här med Bergskollegiets tillstånd en hammare. År 1654 utfärdade drottning Cristina donationsbrev för Gammelstilla skattehemman, med befrielse från knektutskrivning och kronoutlagor, till brukets bättre drift och fortsättande. Bruket såldes år 1670 till bergmästaren och assessorn Johan Funck, som därefter, 1672, transporterade sin rätt på brukspatronen Isak Mackey.

Smältsmedjan i Gammelstilla. På väggen årtalet 1766 samt initialer för Nils Joakim Uhr och Maria Eleonora Ekman. Teckning av [Ferdinand Boberg](#).

Bilder och texter från wikipedia

Utflyktsmål Ångermanland

Skuleberget och Skuleskogen

är ett berg nära E4 i Docksta i Kramfors kommun i Ångermanland, Västerbottens län. Det är ett aktivt turistmål både sommar- och vintersäsong. För berget har ett naturreservat inrättats.

Skuleberget sträcker sig 295 meter över det närliggande havet. Berget stupar nästan lodrätt på den sida som vetter mot europavägen och skapar därför en dramatisk effekt för förbipasserande trafik. Upp på berget finns sommartid ett antal stigar, och dessutom klätterleder av typen Via Ferrata som börjar intill informationscentret Naturum vid gamla Riksväg 13 ("Rikstretton").

På berget finns spår efter den högsta kustlinjen efter senaste istiden, en kustlinje som då gick 286 meter högre än i dag (således världens högsta). Högsta kustlinjen är på en del av berget utmärkt med blå belysning som kan ses av vägtrafikanter som färdas söderut längs med E4.

Berget har en grotta, som sägs en gång i tiden ha härbärgerat ett band rövare. Dessa rövare kom, enligt Nordiska museets folkminnesarkiv, till Skuleskogen och Skuleberget under 1600-talet och lade beslag på grottan, som sedan kom att kallas Rövargrottan. Härifrån plundrade de handelsresande och områdets byar.

Grottan, som omväxlande kallas för Kungsgrottan, Skulegrottan och Rövargrottan syns från vägen som en stor mörk fläck mitt på den nästan lodräta klippsidan. Den är inte i egentlig mening någon grotta, utan närmast en urgröpning i berget med några få meters diameter och djup. Vägen till ingången är mycket otillgänglig, men idag finns trappor och fasta stegar till hjälp.

Mannaminne är en museianläggning och ett allkonstverk i Häggvik i Kramfors kommun, beläget inom världsarvsområdet Höga kusten. Mannaminne är skapat av konstnären Anders Åberg (1945–2018) och hans fru Barbro Åberg. Det började byggas 1980 och innehåller över 50 byggnader. Här möts natur och kultur, konst och teknik, lokalt och globalt, historia och framtid, smått och stort. Mannaminne kan liknas vid ett friluftsmuseum.

Här finns jordbruksmuseum, konstmuseer, byråkratsmuseum, kinapaviljong, en tunnelbanevagn, sju spårvagnar, hus från Ungern, Estland och Norge, ett kustmuseum, en stavkyrka, den gigantiska handsnidade jordgloben i ett eget hus, ett dragspelsmuseum i form av en passagerarångbåt, ett teknikhus med många fordon och apparater, ett Drakenflygplan, ett öppet kafferosteri, en bogserbåt från Ångermanälven, den enda bevarade vagnen från det sägenomspunna Silvertåget, ett bibliotek och mycket annat.

Utflyktsmål Jämtland

Döda fallet är namnet på det torrlagda vattenfall som finns på gränsen mellan Ragunda och Fors socknar inom Ragunda kommun. Det uppkom genom att Indalsälven mellan den 6 och 7 juni 1796 tog en ny färd efter att ha brutit igenom den sandås som dämt upp älven och bildat en sjö kallad Ragundasjön alternativt Ravund (eller Ravunden). Denna hade fram till genombrottet haft sitt utlopp via ett cirka 30 meter högt vattenfall (Jakob Albert Englund anger i sin bok en total höjd av 93 fot varav huvudfallet 62 fot).

Genombrottet skedde efter ett oförsiktigt grävningsarbete i åsen för att åstadkomma en flottled. Ett sådant behov fanns då det branta fallet omöjliggjorde all flottning genom att timret slogs sönder i de branta klipporna. Vattenfallet, i regel kallat Gedungsen, förekommer också under andra namn som Storforsen eller Ragundaforsen, i folkligt tal även kallat Gedunsen eller i äldre dokument Getamsen.

Den geologiska strukturen hade sin bakgrund i den senaste istiden då den gamla älvfåran igenfyllts av grus och sand och skapat en barriär som dämde upp sjön. Genom de årtusenden som följt på istiden hade vattnet grävt sig tillbaka och bildat en kanjon och till sist bildat fallet. Resultatet av de krafter som verkat kan bland annat ses i form av jättegrytor som uppstått där stenar legat på älvbotten och malt hål i sten-grunden. Liknande geologiska förutsättningar återfinns bland annat cirka 20 km uppströms vid Gesunden och Krångedeforsarna.

Jamtli är ett regionalt museum för Jämtlands län i Östersund. Museet består av ett friluftsmuseum med kulturhistoriska byggnader och ett inomhusmuseum. År 2018 tillkom en konsthall, som är en filial till Nationalmuseum.

Länsmuseet grundades av Jämtlands läns fornminnesförening, Jämtlands läns konstförening samt Föreningen Jämtslöjd år 1912. Museibyggnaden, ritad av arkitekten Frans Bertil Wallberg, invigdes i september 1930. År 1974 ombildades museet till en stiftelse av Jämtlands läns landsting och Östersunds kommun. I samband med detta slogs friluftsmuseet Jamtli och länsmuseet samman.^[4] Ett nytt museum, beläget nedanför det ursprungliga museet, började byggas 1990 och invigdes år 1995. Jämtlands läns museum använder sedan år 2008 namnet Jamtli. Jamtli var tidigare den rena utomhusmuseiverksamheten, medan Jämtlands läns museum var det ursprungliga länsmuseet.

Jamtli är ett jämtskt ord och betyder 'jämtars lid'. Vid bildandet av museet anordnades en namntävling. Personer från Jämtlands län fick komma med förslag och många kom in, bland annat *Väktarvallen*, *Oldborgen*, *Bolbyn* och *Nifsåsen*. Arbetsutskottet fastnade emellertid vid de två förslagen *Fornvallen* och *Jamtli*, det senare föreslogs av konstnären och stationsinspektoren Karl Tirén. Namnförslagen diskuterades och man beslöt sig för kompromissen *Fornvallen Jamtli*. Framtiden fick utvisa vilket av namnen som var mest gångbart.

Hoverberget är ett stort berg på en halvö i den södra delen av Storsjön. Berget, som är ett markant landmärke, ligger i Bergs socken, Bergs kommun i södra Jämtland.

På Hoverbergets sydsluttning ned mot Storsjön ligger kyrkbyn Hoverberg med Bergs kyrka. Hoverberget reser sig 255 meter över Storsjön och den omkringliggande Storsjöbygden, samt sträcker sig 548 meter över havet.

Hoverberget är uppbyggt av porfyr, och skapades i samband med veckningen av fjällkedjan. Det har sedan under årmiljonerna skjutits mot öster, och ligger nu isolerat i landskapet som en geologiskt så kallad utliggare. Berget har en artrik flora med flera orkidéer, och många växter växer nära sin nordgräns, till exempel bergbrässa och gullpudra. Det finns även flera sällsynta mossor och lavar, till exempel nordisk klipptuss och varglav. Berget har ett rikt fågelliv med bland annat många rovfåglar som tornfalk, sparvhök och hornuggla. På Hoverberget finns också,

förutom de vanligare däggdjuren flera lodjur, och stora delar av Hoverberget är numera ett naturreservat.

Hoverbergsgrottan, som med sitt djup på 170 meter är Skandinaviens djupaste klyftgrotta, är ett välbekant turistmål. Mindre känt är *Rämnan*, en kraftig spricka i berget med en längd av cirka 500 meter och med största djup av omkring 25 meter, som är väl synlig från väster och även från vägen Svenstavik–Mattmar (länsväg 321). Enligt folksägnet bodde en jätte, *Hoverbergsgubben*, i Hoverbergsgrottan när de första kristna slog sig ned i trakterna för omkring tusen år sedan.

Bilder och Texter från, <https://visitostersund.se/utflykter-i-jamtland/>

Utflyktsmål Härjedalen

Sonfjället ibland

stavat Sånfjället (härjedalska: *Sôna*)

är ett fjällmassiv och en nationalpark i Härjedalen. Bergets högsta topp är belägen 1 278 meter över havet.

Sonfjällets nationalpark upprättades för att skydda en del av den sydligaste fjällkedjan i Sverige. Ett litet område avsattes till nationalpark redan år 1909 och Sonfjället blev en av Europas första nationalparker. De två främsta skälen till att detta fjäll valdes ut var de ovanligt lavrika fjällhedarna som endast i mindre grad var påverkade av renar, samt för att skydda den enda spillra av vildren som då fanns i Sverige. 1989 utvidgades parken från 27 till 104 kvadratkilometer (10 400 hektar).

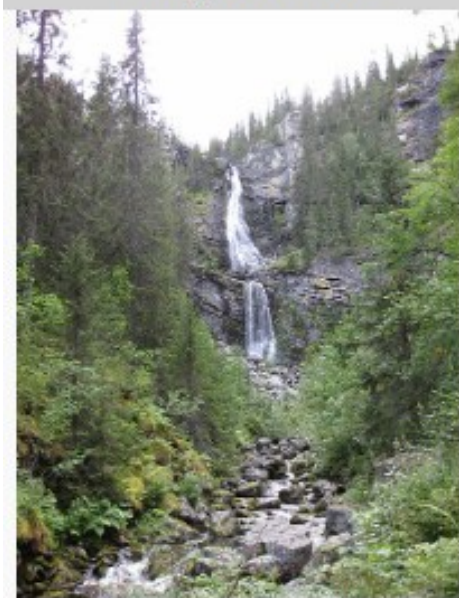

Massivets främsta toppar är Högfjället (1 278 meter över havet), Valmfjället (1 117), Gråsidan (1 193), Medstöten (1 027) och Korpflyet (1 175).

Att det finns två stavningar Sonfjället/Sånfjället beror på att myndigheterna ville underlätta stavningen genom att stava som man uttalar, med å, samtidigt som härjedalingarna själva föredrar att stava med o och för att fjället på härjedalska heter *Sôna*. Förledens betydelse är okänd och omstridd. Vissa ortnamnsforskare har härlett *Sån-/Son* från fornvästnordiska *sunna*, 'sol'^[4], som även återfinns i ordet söndag, vilket skulle ha gett Sonfjället betydelsen solens fjäll eller solfjället^[5]. Enligt nutida ortnamnsforskare är denna hypotes felaktig, därför att härledningen från isländska *sunna* är oförenlig med namnets uttal i den lokala dialekten.^[6] Lantmäteriet avslag i mars 2009 en begäran av Härjedalens kommun om

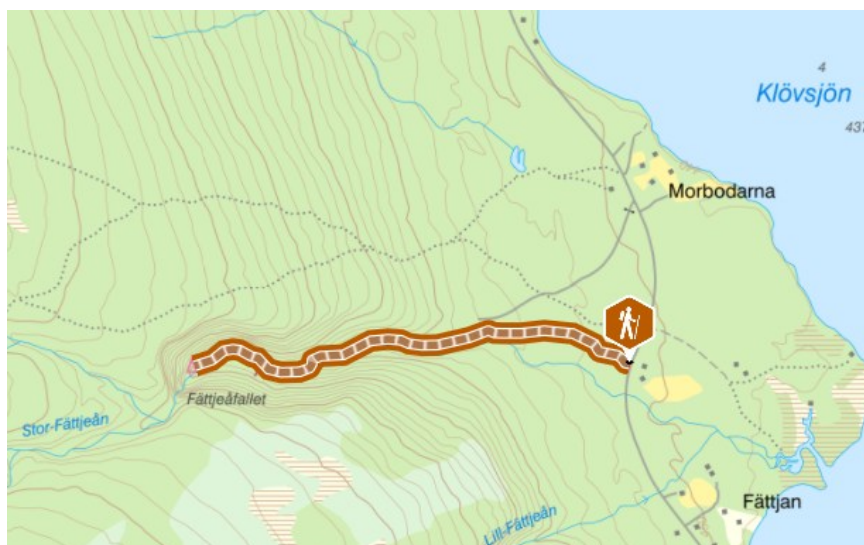
att ändra den officiella stavningens omstridda vokal från '-å-', till '-o-'. Kommunen överklagade beslutet och vann i juni 2010 varefter namnet officiellt skrivs Sonfjället.

Fettjeåfallet

Fettjeåfallet är ett vattenfall strax väster om Klövsjö i Fettjeån (Fättjeån), Jämtland. Fallhöjden är omkring 60 meter.

Fallet är ett populärt besöksmål av vandrare sommartid och för isklättring vintertid. Vägen dit från Klövsjö passerar Klövsjö skidanläggning på vägen mot Börtnan. Därifrån går en stig utefter Fettjeån som leder till fallet. Stigen är delvis stenig (bitvis stenskravel). På väg upp passerar två broar, Drömmarnas bro och Kyssarnas bro.

Släktforskarkollo i Ragunda

När 37 släktforskare möts blir det mer än forskning

Årets släktforskarkollo på Ragunda hembygdsgård blev det största hittills.

Den 13–16 augusti samlades 37 deltagare, varav fyra ledare, i Pålgård, Hammarstrand. Kollot är ett fint exempel på vad som kan hända när hembygdsrörelsen och släktforskarföreningarna samarbetar.

Det började 2019. Sedan dess har släktforskarkollot i Ragunda vuxit till ett återkommande evenemang som lockar deltagare från stora delar av landet. Årets rekord var betydligt fler än de 15 som deltog första året.

Deltagarna kommer framför allt från Jämtlands och Västernorrlands län, men också från bland annat Värmland, Västra Götaland, Örebro och Västmanland. Åldersspannet var från 18 till 85 år.

Kollot bygger på just det som föreningslivet är bra på: att människor med samma intresse möts, delar kunskap och hjälper varandra vidare. Att träffas under flera dagar skapar dessutom möjlighet till djupare kontakter.

Från idé till etablerat släktforskararrangemang

Jag heter Eva Engström och är ordförande i Ragunda hembygdsförening. Idén till kollot fick jag efter en tvådagarskurs med DIS-MITT i Sundsvall för 10–12 år sedan.

Jag uppskattade mötet med andra släktforskare men saknade den fortsatta gemenskapen. Varför skulle inte släktforskare kunna äta tillsammans, prata om sin forskning och fortsätta utbyta erfarenheter även efter själva kursmomentet? Så föddes idén om ett släktforskar-kollo. Möjligheten fanns i den hembygdsgård vi har, en kreativ och historisk miljö som passar utmärkt för ett sådant arrangemang.

Det första kollot arrangerades 2019. Därefter har verksamheten fortsatt, bortsett från ett uppehåll under pandemin. I år var det sjunde gången och deltagarantalet har fördubblats sedan starten.

En av deltagarna sammanfattar idén enkelt: "Här får man samlas och jobba med sitt eget." Med utgångspunkt i den egna forskningen får man tid för forskning, umgänge och erfarenhetsutbyte – men också gemensamma måltider och utflykter till historiskt intressanta platser.

DIS-MITT – kunskap som kompletterar

Ragunda hembygdsförening samarbetar med DIS-MITT och Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare (JLS). Dessutom är Studieförbundet Vuxenskolan medarrangör.

För en DIS-MITT-medlem är det lätt att känna igen sig i upplägget. Släktforskning handlar inte längre bara om att hitta rätt kyrkobok och följa en familj bakåt. Dagens forskare rör sig mellan kyrkböcker, databaser, kartor, fotografier, bouppteckningar, digitaliserade arkiv och olika släktforskningsprogram.

Och ibland behövs helt enkelt en annan släktforskare som kan säga:

"Har du tittat där?" eller "Är du säker på det?"

Det kan vara den lilla frågan som öppnar en helt ny forskningsväg.

I år förstärktes ledarskapet till fyra personer eftersom deltagarantalet var så stort. Två av ledarna är släktforskare i Ragunda hembygdsförening. Yvonne Andersson-Lundin och jag själv. Ledarna hade olika kunskaper som kunde hjälpa deltagarna vidare i deras egen forskning. Från DIS-MITT medverkade Disgen-fadder Peter Johansson, som bland annat lyfte fram DISGEN och DISBYT, utöver sitt allmänna kunskande inom släktforskning. Från JLS deltog Michael Häggmark som också är DIS-MITT-medlem. Allmänkunskapen i släktforskning är hans styrka och dessutom de långa släktbanden via Y-dna och motokondrie-dna till människor vi inte ens vet namn på är Michael suverän på.

Alla har sitt eget forskningsprojekt

Det speciella med kollot är att deltagarna inte kommer dit för att följa en färdig kurs från punkt A till punkt B. Var och en utgår från sin egen forskning. Någon vill lära sig hitta bättre i ett register. En annan behöver hjälp med ett släktforskningsprogram. En tredje sitter med en gammal handskrift som ingen i familjen längre kan tyda. Många arbetar med DNA-utredningar.

Några deltagare hade redan före kollot formulerat vad de ville få hjälp med. Andra kom med en mer allmän önskan om tid och inspiration för att komma igång igen med sin forskning. Det är en av de stora fördelarna med kollot: man får både ostörd tid för sin egen forskning och möjlighet att fråga andra när man kör fast.

Släktforskarkollo i Ragunda forts.

Emma och Stina visar att släktforskningen har en framtid

Två av årets yngsta deltagare var 19-åringarna Emma Holfin från Hammarstrand och Stina Eriksson från Bispgården. De har deltagit på kolloet flera gånger.

– Jag har alltid varit historieintresserad, sedan jag var liten, säger Emma och berättar att släktforskningen gör historien mer personlig. När vi märkte att vi hade flera ungdomar som började gå studiecirkel för att lära sig släktforskning förstod vi att vi behöver göra det lättare för unga att delta på kolloet. Därför har vi valt att subventionera deltagaravgiften för skolungdom och lägga kolloet under sommarlovet. Vi talar ofta om hur vi ska få fler att börja släktforska och hur kunskapen ska föras vidare. På Ragunda hembygdsgård finns ett konkret svar: ge förutsättningar för möten över generationsgränser och låt människor mötas kring sin forskning.

Hembygd och släktforskning hör ihop

En stor del av styrkan i Ragundakolloet ligger också i platsen. Ragunda hembygdsgård är inte bara en lokal där man ställer upp datorer och kopplar upp sig mot internet via gårdens fiberanslutning. Hembygdsgården erbjuder utställningar, filmer och historiska miljöer – naturliga miljöer att vila blicken på efter långa skärmpass.

Under kolloet görs dessutom gemensamma utflykter till kulturhistoriskt intressanta platser. På så sätt kompletterar hembygden släktforskningen. När vi hittar en ana i en kyrkbok är det en sak. När vi sedan kan förstå platsen där personen levde, se landskapet och lära oss mer om bygden blir berättelsen en annan. Även om långt ifrån alla deltagare har koppling till Ragundabygden kan det tankesättet tas med till andra hembygder.

Det är här samarbetet mellan hembygdsföreningen, DIS-MITT och JLS blir särskilt intressant. Hembygdsföreningen bidrar med platsen, den lokala historien och miljön. Släktforskarna bidrar med sina frågor, sin forskning och sina kunskaper om digitala verktyg och källor. Tillsammans blir det större än delarna var för sig.

Rekordet är inte bara en siffra. Sedan starten 2019 har ett 60-tal personer deltagit på något av de sju kollona, många av dem flera gånger. Det verkliga resultatet är dock svårare att räkna. Det handlar om forskningsproblem som fått en lösning, gamla namn som fått en plats i ett släktträd och nya källor som upptäckts. Men också om alla samtal vid fikabordet och alla tips som skickats vidare.

För DIS-MITT är det ett gott tecken. Släktforskningen förändras. Verktygen blir digitala, DNA ger nya möjligheter och allt fler historiska källor blir tillgängliga på nätet. Men behovet av gemenskap består.

Släktforskarkolloet i Ragunda visar att det fortfarande är människor som gör den stora skillnaden. När 37 släktforskare samlas på en hembygdsgård i Hammarstrand blir resultatet därför mer än fyra dagar vid datorn.

Det blir fyra dagar av kunskap, frågor, berättelser, gemenskap och god mat – med rötterna i historien och blicken framåt.

